

NIE TYLKO EDYTORZY..., CZYLI CYFROWE WSPARCIE DLA COPYWRITERÓW (I NIE TYLKO)

Rafał Moczko
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
e-mail: rafal.moczko@umk.pl

Abstract. The article is about digital support for copywriters (and for the others). The issue presents some simple editors of text and applications, which we can use to checking Gunning Fog Index and to make online proofreading. In the end was presented three programs, which we can use to make our working more effective.

1. Wstęp

W cyfrowym świecie szybkość reakcji pozwala na uzyskanie przewagi nad konkurencją. Rosnąca popularność rozwiązań z obszaru Real Time Marketingu [2] oraz nadal bardzo istotna, a w zasadzie cały czas wzrastająca rola mediów społecznościowych, wymuszają pośpiech w tworzeniu grafik i tekstów stających się treścią udostępnianą w Internecie. Oczywiście nadmierna presja czasu nie sprzyja pracy koncepcyjnej. Z drugiej strony jej całkowity brak staje się przyczyną odkładania zadań (prokrastynacja) i w konsekwencji ich porzucaniem. Wskazania związane z RTM określają, że reakcja na dane wydarzenie powinna wynosić zaledwie kilka minut [6]. To sprzyja powstawaniu błędów, które z kolei mogą przynosić efekty odwrotne od zamierzonych. Dlatego z pomocą copywriterom przychodzą rozwiązania cyfrowe, ułatwiające ich pracę. Nie są one, rzecz jasna, niedostępne innym grupom piszących. Mogą z nich korzystać także dziennikarze, blogerzy, pisarze oraz inni użytkownicy tworzący treści – słowem: każdy. W niniejszym tekście skoncentrujemy się na rozwiązaniach, które dotyczą tekstu, pominięte zostaną natomiast te wykorzystywane do obróbki grafiki.

Wszystkie prezentowane tu narzędzia i rozwiązania są omawiane w odniesieniu do wersji darmowych (część z nich posiada także rozbudowane wersje komercyjne).

Należy także nadmienić, że autor tekstu nie ma ambicji wyczerpania tematu zasygnalizowanego w tytule. Przeciwnie, przyjęto tu założenie, że artykuł będzie wstępnym rozeznaniem, w którym zostanie przedstawiona zaledwie niewielka część dostępnych narzędzi, które mogą być wykorzystywane przez wszystkich tych, którzy na co dzień muszą pisać różnego rodzaju teksty (głównie użytkowe).

2. Edycja tekstu, czyli co jest drażniącego w MS Word

Wydawać się może, że w świecie zdominowanym przez pakiet biurowy firmy Microsoft (w 2014 to było ponad 1,2 mld użytkowników [1]) nie sposób się przebić z innymi rozwiązaniami. A jednak tak nie jest. Pomijając osoby, którzy pracują z Linuksem, warto zwrócić uwagę na dość specyficzną sytuację, w której MS Word zostaje zastąpiony przez inne edytory czy procesory tekstu.

Mowa tu o zachowaniach czy może raczej potrzebach tej grupy użytkowników, dla których interfejs programu MS Word jest zbyt bogaty wizualnie. Skutkuje to trudnościami z koncentracją. Dlatego część piszących ulega rozproszeniu, nie jest się w stanie skupić na tekście. Dla takich osób alternatywą są proste edytory, w których tekst zajmuje miejsce centralne i jest praktycznie jedynym elementem wizualnym widocznym na ekranie.

A. Q10 – <http://baara.com/q10/>

Q10 (wersja 1.2.21) jest prostym, pełnoekranowym edytorem tekstu, w którym jedynym elementem interfejsu jest wąski pasek informacyjny wzdłuż dolnej krawędzi monitora (co więcej, można go ukryć). W zakresie ustawień można określić szerokość marginesów i wielkość interlinii, zmienić kolor tła, obszaru roboczego i fontu, wybrać krój fontu. Dodatkowo można włączyć alarm, który pozwala kontrolować czas pracy lub określić wymagany limit znaków, wyrazów, które chce się zapisać. Tym, co sprawia, że Q10 cieszy się sporą popularnością w swojej klasie programów, jest możliwość włączenia dźwięków tradycyjnej maszyny do pisania. W efekcie można tak przygotować warsztat pracy, że siedząc przed ekranem komputera widzimy na nim jedynie „białą kartkę”, stopniowo zapełnianą przez nas czarnymi literami pojawiającymi się przy charakterystycznych odgłosach.

B. Dark Room – <http://jjafuller.com/dark-room>

Dark Room (wersja 0.8.0.0) jest bardzo podobnym do Q10 edytorem tekstu. Różnice sprowadzają się do tego, że tło programu jest zawsze czarne, a użytkownik ma możliwość zmiany koloru i wielkości obszaru roboczego (domyślnie jest ustawiona czarna kartka A4) oraz koloru i rodzaju fontu. Program pozbawiony jest dźwięków, alarmów i możliwości wyznaczania celów, choć podobnie jak Q10 prowadzi statystykę znaków, wyrazów itd.

C. Writemonkey – <http://writemonkey.com/index.php>

Writemonkey (wersja 2.7.0.3) to najbardziej bogaty spośród omawianych edytorów tekstu. Co prawda w kwietniu 2019 roku została opublikowana wersja 3.0.9 Beta [7], ale ze względu na to, iż została ona wypuszczona w wersji podstawowej i tylko donatorzy mają dostęp do części użytecznych funkcji, omówiona tu będzie wersja wcze-

śniejsza. Należy przy tym nadmienić, że wersja 2.7.0.3 – zgodnie z deklaracją autorów – nie będzie dalej rozwijana.

Writemonkey jest jednym z przywołanych tu programów, który zezwala na dogranie języka polskiego i zastosowanie go w menu, co w znacznym stopniu ułatwia nawigację i pełne wykorzystanie możliwości programu.

W ustawieniach można – podobnie jak we wcześniej przywołanych programach – ustawić kolor tła i fontu, a także krój fontu. Podobnie jak w Dark Roomie, można również ustawić wielkość obszaru roboczego (domyślnie jest to A4), wielkość interlinii, marginesów, wcięć akapitowych itp. Można także zdefiniować wyrównywanie tekstu.

Z programu można korzystać ze wsparciem dźwiękowym lub bez. Writemonkey oferuje dźwięki maszyny do pisania (podobnie jak Q10), klawiatury komputerowej starego typu oraz gęsiego pióra sunącego po papierze. Można także dograć kolejne dźwięki ze strony producenta. Dodatkowo program oferuje możliwość przewijania tekstu naśladującego przesuwanie papieru w maszynie do pisania (tzn. po napisaniu dziesiątej linii tekstu, gdy przechodzi się do jedenastej, tekst przesuwa się w górę i pierwsza linijka zostaje ukryta. Dzięki temu pisze się zawsze w tym samym miejscu, tej samej linii na ekranie).

Postęp (dokument) ×

Znaki	811
Bez spacji	701
Słowa	109
Unikalne słowa	96
Zdania	6
Średnia znaków na zdanie	134,0
Średnia słów na zdanie	18,2
Paragrafy	1
Strony (words / 300)	0,4
Czas czytania (words / 150)	00:43
Twarde słowa	36,7%
Gęstość leksykalna	88,1
Index Mgly Gunninga*	21,9
Praca zakończona	11%
Pozostały czas	n/d

* Działa najlepiej z Angielskimi tekstami

Licznik postępu

Jest częścią tekstu progresji w pasku informacyjnym

Jednostka: Słowa Pokaż jednostkę

Ogranicz tekst do: 1000 Pokaż procenty

Częściowe zliczanie

Jest częścią tekstu progresji w pasku informacyjnym

Zresetuj częściowe zliczanie

Pisanie sprintem (odliczanie)

Jest częścią tekstu progresji w pasku informacyjnym

Ogranicz czas do: 0 g 1 m

Start Stop/Reset

Status stopera: WYŁĄCZONY

OK Anuluj

Rysunek 1 Okno statystyki w programie Writemonkey

Podobnie jak w Q10 można określić limit znaków, limit czasu pracy. W trakcie pracy na pasku informacyjnym przy dolnej krawędzi ekranu wyświetlane są podstawowe

dane statystyczne (jest też możliwość włączenia graficznego paska postępu prac). Pełne dane statystyczne (w tym – co interesujące – szacowany czas czytania tekstu) są wyświetlane w osobnym oknie.

Interesującą opcją jest też możliwość ustawienia przezroczystości okna, co pozwala na korzystanie z programu z jednoczesną możliwością oglądania czy czytania materiałów otwartych w innych programach. Dodatkowo podczas pisania tekstu głównego można sporządzać notatki (w drugim oknie), które są zintegrowane z tym tekstem. Z poziomu programu można także wyszukiwać treści w Internecie (od razu ze wskazaniem źródeł typu Wikipedia, Google Images, English Dictionary itp.)

Program oferuje też możliwość zapisania preferencji indywidualnego użytkownika w odrębnych profilach.

3. Analiza i ocena mglistości (przejrzystości) tekstu

Jasność, przejrzystość, czytelność to określenia, które odnoszone do tekstu przekładają się na jego przystępność i liczbę czytelników. [4, 9] Oczywiście poziom kompetencji i samoświadomości językowej użytkownika, o ile pracuje on regularnie i intensywnie, wzrasta. Jednocześnie jednak – przynajmniej w początkowej fazie pisania tekstów użytkowych – nie każdy ma wystarczający poziom kompetencji, aby dokonać rzetelnej oceny napisanych przez siebie tekstów. Dlatego warto polecić szereg narzędzi, pomocnych w tym zakresie.

A. Jasnopis – <http://jasnopis.pl/>

Jasnopis jest narzędziem online, „które potrafi zmierzyć zrozumiałość tekstu, wskazać jego trudniejsze fragmenty i zaproponować poprawki” [5].

Narzędzie opracowane przez zespół specjalistów z PAN pozwala m.in. na określenie klasy trudności tekstu w skali pokazanej w tabeli 1.

Tabela 1 Klasy trudności tekstu według Jasnopisu

Klasa	Opisowe etykiety	Orientacyjnie wymagane wykształcenie odbiorcy
1	Tekst dziecinnie łatwy	Klasy 1-3 szkoły podstawowej
2	Tekst bardzo łatwy	Klasy 3-6 szkoły podstawowej
3	Tekst łatwy, zrozumiały dla przeciętnego Polaka	Gimnazjum
4	Tekst nieco trudniejszy, zrozumiały dla osób z wykształceniem średnim lub mających duże doświadczenie życiowe	Liceum
5	Tekst trudniejszy, zrozumiały dla ludzi wykształconych	Studia licencjackie/inżynierskie
6	Tekst trudny w odbiorze dla przeciętnego	Studia magisterskie

	Polaka	
7	Tekst bardzo skomplikowany, fachowy, którego zrozumienie może wymagać wiedzy specjalistycznej	Doktorat lub specjalizacja w dziedzinie, której dotyczy tekst

Jasnopis podpowiada autorowi tekstu, które fragmenty, zdania, słowa wymagają poprawy (skrócenia, uproszczenia). Jasnopis wskazuje:

- fragmenty wyraźnie trudniejsze od reszty tekstu,
- fragmenty trudniejsze od reszty tekstu,
- bardzo długie zdanie,
- trudne słowo wymagające zmiany.

Rysunek 2 Klasa trudności początku Wstępu do niniejszego tekstu

Dodatkowo Jasnopis – w opcjach zaawansowanych:

- a) oblicza indeks czytelności, inaczej zwany wskaźnikiem mglistości (FOG Index) [3] wskazując, ile lat nauki jest potrzebne dla zrozumienia danego tekstu (w skali od 1 do 18 i więcej, gdzie 1 to początek szkoły podstawowej, a 22 to ukończenie studiów doktoranckich),
- b) oblicza Indeks Pisarka, czyli „współczynniki trudności tekstu” według liniowego i nieliniowego wzoru wypracowanego przez polskiego językoznawcę, Walerego Pisarka (wyniki są podobne do FOG Index),
- c) podaje dane statystyczne dotyczące analizowanego tekstu – liczba akapitów, liczba zdań, liczba słów, liczba słów trudnych,
- d) podaje średnie długości jednostek tekstu – długość słów w sylabach, długość zdań w słowach, długość akapitów w słowach,
- e) oblicza w procentach liczbę słów trudnych i stosunek rzeczowników do czasowników.

B. Logios Research – <http://www.logios.pl/>

Logios Research to podobne do Jasnopisu, choć uboższe narzędzie online. Nie zawiera ona szczegółowych danych – jej działanie jest ograniczone jedynie do zmierzenia poziomu mglistości tekstu (FOG Index).

4. Korekta i gęstość tekstu

Jak już wspomniano, popularność pakietu MS Office sprawia, że znaczna część użytkowników korzysta z programu MS Word i jego darmowych odpowiedników, wraz z zainstalowanymi w nich słownikami i narzędziami sprawdzania pisowni i gramatyki. Powstają jednak narzędzia wspierające użytkowników także w tym zakresie. Na uwagę zasługują m.in.:

A. Zecerka - <http://www.zecerka.pl/>

Zecerka to dostępny online korektor tekstów, który oferuje szereg funkcji, w tym takie, które nie są dostępne w programie MS Word. Wybór jest dość szeroki i przedstawiony w formie listy parametrów. Użytkownik może wskazywać te, które chce zastosować w odniesieniu do konkretnego tekstu.

- a) dzielenie wyrazów – można określić m.in. długość wyrazów, które podlegają dzieleniu, długość pierwszego i ostatniego członu podzielonego wyrazu,
- b) usuwanie tzw. „sierot” z końca wierszy (spójniki, przyimki, liczby, inicjały imion przed nazwiskiem, tytuły zawodowe),
- c) usuwanie powielonych znaków interpunkcyjnych,
- d) poprawienie zapisu zaimków osobowych i dzierżawczych na wielką literę,
- e) zamiana dywizów na półpauzy,

- f) zamiana cudzysłowu prostego na drukarski,
- g) usuwanie formatowania HTML lub dodawanie znaczników HTML w zapisie adresów stron www i adresów e-mailowych,
- h) usuwanie polskich znaków.

Po przeprowadzeniu korekty Zecerka wyświetla raport informujący o zakresie wprowadzonych zmian (Poprawiłam – Usunęłam – Dodałam) oraz pozwala na ich przesłanie. Jedną z ważnych poprawek, jaką wprowadza Zecerka, jest dodanie wszystkich możliwych punktów dzielenia wyrazów (znacznik soft-hyphen – ­). Dzięki temu tekst staje się w pełni responsywny, co można sprawdzić zmniejszając bądź poszerzając pole tekstowe, w którym jest on wyświetlany.

B. LanguageTool - <https://languagetool.org/pl/>

LanguageTool to korektor tekstu dostępny online, w którym można sprawdzić poprawność tekstu w 20 językach (w tym także w polskim). Narzędzie to analizuje tekst, wskazując miejsca, które wymagają interwencji użytkownika. Jednocześnie podpowiada, w jaki sposób można poprawić dany fragment tekstu. Pozwala wychwycić m.in. takie usterki jak:

- a) błędy zapis małą lub wielką literą,
- b) błędy literowe i powtórzeniowe,
- c) błędy gramatyczne,
- d) pleonazmy.

Z LanguageTool można korzystać w oknie przeglądarki, ale można też zainstalować jako dodatek m.in. do przeglądarek Firefox i Chrome, Dokumentów Google, programów MS Word i LibreOffice.

C. WordCounter – <https://wordcounter.net/>

WordCounter to kolejne narzędzie wychytujące błędy. W wersji oryginalnej napisane dla języka angielskiego, może się jednak także przydać użytkownikom języka polskiego. O ile, oczywiście, na szacowanie poziomu trudności, czasu czytania i czasu wygłoszenia można spoglądać z pewną nieufnością, o tyle WordCounter podkreśla najważniejsze błędy, a także prowadzi statystykę wskazującą, jakich słów w danym tekście użyto najwięcej. Pozwala to na określenie gęstości słów (procentowej zawartości danego słowa w stosunku do całości tekstu). Co interesujące, WordCounter liczy wszystkie słowa (w tym przyimki, zaimki i spójniki), co z punktu widzenia użytkownika nie jest zbyt przydatne. Dlatego warto sięgnąć po polską wersję programu (WordsCounter – <https://dbm.org.pl/wordscounter-liczydlo-slow-liczenie-znakow.html> lub WordCounter360° – <http://pl.wordcounter360.com/>), która liczy mniej elementów i parametrów niż jej anglojęzyczny odpowiednik, ale z kolei podczas przygotowywania zesta-

wienia statystycznego bierze pod uwagę jedynie słowa kluczowe (rzeczowniki), co może być pomocne przy pozycjonowaniu stron w Internecie.

Keyword Density	x1	x2	x3
jest	15	(4%)	
można	10	(2%)	
się	9	(2%)	
na	9	(2%)	
tekstu	8	(2%)	
q10	8	(2%)	
programu	6	(1%)	
co	6	(1%)	
wersja	6	(1%)	
możliwość	6	(1%)	
  Share			

Rysunek 3 Słowa pojawiające się najczęściej w 2 cz. niniejszego tekstu (wg WordCounter)

Szczegóły	
Słowa	688
Znaki	4773
Znaki (bez spacji)	4109
Zdania (wyjątki: skróty)	37
Akapity (linie)	17
Średnia słów (frazy)	19

Gęstość słów kluczowych	
jest	15 (2%)
można	10 (2%)
tekstu	8 (1%)
programu	6 (1%)
wersja	6 (1%)
możliwość	6 (1%)
fontu	4 (1%)

Rysunek 4 Statystyka i słowa pojawiające się najczęściej w 2 cz. niniejszego tekstu wg WordCounter

5. Stymulatory, czyli motywowanie do pracy

Jednym z zasygnalizowanych na wstępie problemów copywriterów jest prokrastynacja. Oczywiście odkładanie zadań na później, brak motywacji do podjęcia i kontynuowania pracy to problemy, z którymi borykamy się wszyscy. W przypadku osób piszących teksty (obok copywriterów trzeba tu też wymienić blogerów, dziennikarzy i pisarzy) kluczowa dla jakości pracy wydaje się sumienność i systematyczność. Częstym zaleceniem adresowanym do tych osób jest codzienne pisanie tekstu o określonych parametrach ilościowych. Naturalnie aby wspomagać ten proces, zostały opracowane specjalne, niekiedy rozbudowane narzędzia. A jednak nie o nich tu będzie mowa. Poniżej zostaną zaprezentowane rozwiązania, które przeciwdziałają prokrastynacji nie w wymiarze wielodniowym, ale w zakresie jednej sesji pisania. Brak umiejętności skupienia się na zadaniu, rozpraszanie się, robienie sobie zbyt dużej liczby przerw w pracy – temu przeciwdziałać mogą wymienione poniżej narzędzia.

A. Write or Die

Strona wspierająca piszących dostępna w dwóch wersjach online: 2.0 i 3.0 (<https://v2.writeordie.com/> i <https://writeordie.com/>), a także w wersji instalacyjnej. Użytkownik może wyznaczyć sobie cel (czasowy i ilościowy – liczba wyrazów do napisania), może ustawić kolor obszaru roboczego i fontu, a także kolor ostrzegawczy, który wypełnia obszar roboczy, gdy zbyt długo jest on nieużywany (tzn. proces pisania został przerwany). Dodatkowo użytkownik może wybrać jeden z dwóch trybów:

- a) Stimulus – w trakcie pisania towarzyszą nam przyjemne uspokajające dźwięki (np. szum morza),
- b) Consequence – jeżeli przerwie się pisanie, to w zależności od wybranego trybu użytkownika spotyka kara. Składa się ona z trzech elementów – tło zmienia kolor na ostrzegawczy (w ustawieniach podstawowych jest to kolor krwistej czerwieni), słyszymy irytujący dźwięk (np. bardzo nieudolnie grane na skrzypcach *Für Elise* Ludwika van Beethovena), oraz – w trybie „kamikaze” tekst jest stopniowo kasowany (usuwane jest z niego mniej więcej 50% przypadkowych liter).

W narzędziu jest wskazany jeszcze jeden tryb Reward – w nagrodę za zrealizowanie celu mają być słyszalne miłe dla ucha dźwięki i wyświetlać się zdjęcia, np. kotów, jednak w wersji online ten tryb nie jest dostępny.

Po napisaniu tekstu o określonych parametrach można go skopiować z obszaru roboczego i wkleić do innej aplikacji.

Write or Die, choć interesujący w założeniach, pozostawia (jego wersja dostępna online) sporo do życzenia, w zakresie funkcjonowania. Połowiczne działanie trybu Stimulus (obok dźwięków powinno się zmieniać tło obszaru roboczego, co w wersji online nie działa), niefunkcjonujący prawidłowo przycisk zapisywania pracy (po jego

użyciu tworzony jest dokument .txt, który niestety jest pusty) wystawiają cierpliwość użytkownika na próbę.

Lepiej od wersji online działa wersja instalacyjna (koszt Write or Die to 20 usd). Z materiałów zamieszczonych w Internecie [8] widać, że program działa wtedy bez zarzutów (także w obszarze trybu Stimulus). Ponieważ jednak – co wspomniano na wstępie – z założenia prezentowane są tu tylko rozwiązania darmowe, ocena Write or Die w wersji online nie może być wysoka. Z tego też względu warto sięgnąć po bardziej dopracowane rozwiązania w zakresie motywowania użytkowników.

B. The MostDangerousWriting App –

<https://www.themostdangerouswritingapp.com/>

Narzędzie działające na podobnej zasadzie co Write or Die, choć z mniejszymi możliwościami w zakresie skonfigurowania jego ustawień przez użytkownika. Pomimo tego wydaje się rozwiązaniem lepiej zaprojektowanym i wykonanym, a przez to – jak się wydaje – może okazać się bardziej skuteczne. Parametrów, które ustawia użytkownik, nie ma wiele. Podstawowy jest czas pisania (3, 5, 10, 15, 20, 30 i 60 minut) lub liczba słów (150, 250, 500, 750 i – nieco zaskakujące – 1667).

Obszar roboczy i wygląd całości przypomina przywołane wcześniej programy typu Q10 – biały obszar roboczy, czarny font – wszystko zdefiniowane na stałe. Jedyne co można zmienić, to zamienić kolory, tzn. pisze się na czarnym tle białym fontem. Można także przełączyć się na tryb pełnoekranowy (lub pisać w przeglądarce). Natomiast co do konsekwencji, to jest ona tylko jedna – jeżeli przestanie się pisać na 5 sekund, to cały tekst znika.

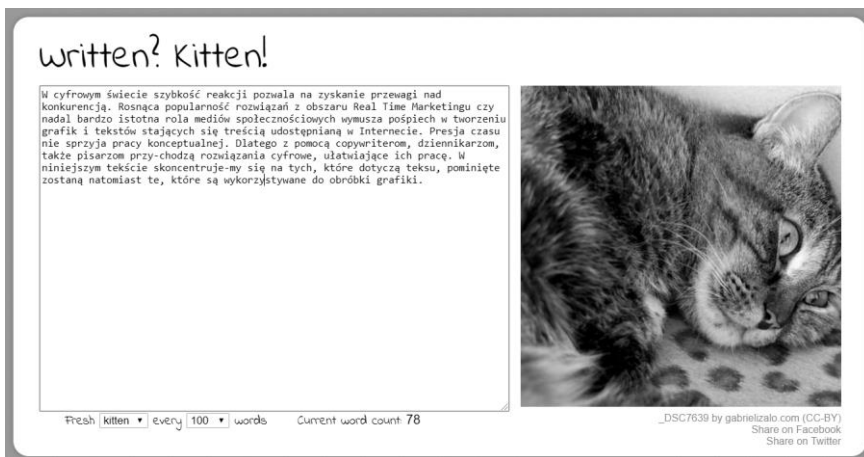
Po napisaniu tekstu o określonych na wstępie parametrach (czas pisania lub długość tekstu) można go zapisać w formacie txt.

C. Written Kitten – <http://writtenkitten.co/>

Narzędzie Written Kitten to stymulator, w którym użytkownik nie spotyka się z karą, lecz nagrodą. Pojawia się ona wtedy, gdy zostanie zrealizowane założenie dotyczące tekstu. W zależności od wybranych ustawień po 100, 200, 500 lub 1000 słowach w oknie umieszczonym obok okna roboczego wyświetla się nowy obrazek lub rysunek kotka, królika lub szczeniaczka.

Written Kitten nie oferuje ustawień czasowych. Co interesujące, gdy przeglądarka zostanie zamknięta, to po jej ponownym uruchomieniu, tekst wpisany do okna obszaru roboczego jest w nim nadal dostępny.

Narzędzie nie oferuje możliwości zapisania tekstu, ale można go skopiować z okna dialogowego i przekleić do innego programu.

Rysunek 5 Written Kitten

6. Podsumowanie

Przedstawiony powyżej przegląd, co zaznaczono na wstępie, nie ma ambicji do bycia kompletnym. Z jednej strony nie prezentuje w sposób wyczerpujący wszystkich programów przypisanych do poszczególnych grup działań tu wyróżnionych. Pominęto tu także inne grupy narzędzi, które służą m.in. pomocą w generowaniu tekstu, pozwalają porządkować jego układ w zależności od zakładanego celu, na podstawie słów kluczowych sugerują budowę tytułu, czy zawartość treściową.

Literatura

1. Finney J., *Microsoft by the numbers: A look into how many people are using Microsoft's products and services*, <https://www.onmsft.com/news/microsoft-numbers-look-how-many-people-are-using-microsofts-products-and-services>, ostatni dostęp 29.05.2019.
2. Hasło 'Real-Time Marketing', https://en.wikipedia.org/wiki/Real-time_marketing, ostatni dostęp 29.05.2019.
3. Indeks czytelności FOG, https://pl.wikipedia.org/wiki/Indeks_czytelno%C5%9Bci_FOG, ostatni dostęp 29.05.2019).
4. Jabłoński A., *Jak pisać, żeby chcieli czytać (kupować)*. *Copywriting & Webwriting*, Helion, Gliwice 2018.

5. O Jasnopisie, <http://jasnopis.pl/>, ostatni dostęp 29.05.2019.
6. Szarf D., *Real-Time Marketing – na czym polega i od czego zacząć?*, https://blog.brand24.pl/real-time-marketing-na-czym-polega-i-od-czego-zaczac/?adgr=txt-smm-rtm&keyword-ext=real%20time%20marketing&placement=&gclid=Ci0KCQjwitPnBRCQARIsAA5n84lpRoJ7E1mO6O28b-fMay3vSbVC3C46p5OIJtKQqczepC1FvP-T2M4aAkB1EALw_wcB, ostatni dostęp 29.05.2019.
7. Writemonkey 3.0.9 Beta, <http://writemonkey.com/wm3/>, ostatni dostęp 29.05.2019.
8. *Write or Die Tutorial*, <https://www.youtube.com/watch?v=3Bjx8b11aJw>, ostatni dostęp 29.05.2019.
9. Wrycza-Bekier J., *Webwriting. Profesjonalne tworzenie tekstów dla Internetu*, wyd. II, Helion, Gliwice 2013.